

När ett antal nya villor skulle byggas som en del av framtidsplaner för dåvarande Oxie kommun bildades Käglinge Egnahemsförening. Året var 1963. I stadgarna skrevs inledningsvis

att föreningens ändamål är att utgöra en sammanslutning för husägarna inom Käglinge egnahemsområde i Oxie kommun och

att tillvarata medlemmarnas intressen gentemot myndigheter och enskilda samt verka för trevnad och trivsel inom området.

Käglingeborna behövde ett gemensamt forum, vilket just då underströks av kriminalvårdens planer på att förlägga ett fängelse till de grusbackar som långt senare omvandlades till Käglinge Naturområde (planerna föll nog så småningom mest på grund av ändrad kriminalpolitik).

Föreningen måste alltså börja med ett motstånd och har flera gånger senare måst driva kritik mot planer liksom mot bristen på åtgärder och dessutom orimliga dröjsmål, inte minst beträffande en dragning av väg 101, Käglingevägen, *utanför* det bebyggda området. Den kampen har alltså tagit mer än hälften av de år som föreningen nu kan fira.

Hederspersoner

Ordförande under de första 19 åren var *Gösta Holm* (1916-1988), som bodde på Bobjersvägen. Vid sin avgång 1982 utsågs han till hedersordförande. Han var vältränad i föreningskunskap och drev engagerat nybyggarnas intressen i ekonomiska och praktiska frågor, t.ex. inköpsrabatter för material och förbrukningsartiklar.

Bygdens egen dotter *Anna Jönsson*, som bodde på Käglingevägen vid norra infarten var född 1900 och blev till sin 90-årsdag 1991 hedersmedlem. Hon var Oxies äldsta innan hon avled 1999.

Gustaf Pålsson (1897-1987) erhöll Föreningen Skånska Gårdars diplom 1986 i samband med firandet av att hans morföräldrars gård Käglinge No 2 med hans medverkan kunnat bevaras och restaureras i egnahemsföreningens regi.

Program för medlemmarna

Det ordnades midsommarfester, årsmötesdanser och bussresor. Studiecirklar i bygdens historia ordnades och mottogs med stort intresse inte minst av nyinflyttade. Föreningen har upprätthållit traditionerna med valborgsbål och midsommardans för barnen. 1983 ordnades dans för vuxna vid naturområdets raststuga, först på tillfälligt lagd bana, från 1986 på en ideellt byggd men materialsponsrad "altan", lämpligt anpassad för dans. Kommunen hade legat på en förfrågan och invändningar hade gjorts mot att en "dansbana" kunde störa grodorna. Tyvärr visade det sig snart att det mest var de något äldre som var hemma på "hållaomdans" i foxtrot-, tango- och valstakt.

Det är glädjande att Pålssonhusets sommarvisningar numera avslutas med en familjedag, "Pålssondagen". Därmed har en ny tradition fogats till byns profil.

Myndigheterna

Till föreningsprogrammet hör kontakt med myndigheter. Det har ofta handlat om gator/trafik, kommunikationer (de första åren enbart SJ-buss), skola/skollokaler samt natur/miljö (kaninplåga). Det blev också strid om ett försök till politiskt påtvingade

trottoarer på villaägarnas bekostnad. En tråkig brist på lyhördhet ställde till onödig skada innan förslaget glömdes bort.

Till villatomter hör trädgårdsavfall. Innan en kommunal hantering av detta etablerades, organiserade föreningen hämtningar med en av en dåvarande käglingebo inlånad lastbil. Styrelsens gubbar blev "sopgubbar", faktiskt under stor förnöjelse men denna tradition vår och höst sörjdes inte, när det 15 år efter inkorporeringen 1967 blev kommunal hämtning, till en början två gånger vår och höst.

Föreningen har sedan en flicka blev påkörd och dödad på väg 101/Käglingevägen i november 1985 kämpat för att få denna trafikled dragen utanför byn, en förbifart. Omedelbart argumenterade föreningen för en dansk idé om "miljöanpassad trafik", d.v.s. en påtvingat hänsynsfull framfart genom bymiljöer, där både barn och gamla måste röra sig. Av det blev bara ett misslyckat gupp-försök och stängning av Rönnebjersvägens utfart till Käglingevägen.

Vi kunde dagligen notera helt nonchalanta hastighetsöverträdelser.

Projektet med förbifart på väg 101 har missköts och förhalats inom Malmö kommun. När det efter ett kvarts sekel övertogs av Trafikverket, började man fundera över om det borde vara en överfart eller underfart där järnvägen skall korsas (om nu ens det var nödvändigt). Vi käglingebor har naturligtvis undrat om inte detta var något sent påtänkt. Men vi har inte gett upp – det kommer ju nya generationer och förr eller senare inser man kanske att en bymiljö inte lämpar sig för en trafikvolym i klass med Öresundsbron.

Under 2000-talets första år har föreningen i gott sällskap aktivt kritiserat och motarbetat planer på en tågdepå med stora verkstäder och aktivitet under hela dygnet i det pastorala naturområdet mellan Käglinge och Glostorp. Företrädare för kommunen infann sig och förklarade att detta var vad man skulle gå in för – det skulle ju "öka sysselsättningen". Någon vidare diskussion var man inte intresserad av, speciellt inte frågan om ifall detta skulle lindra arbetslösheten i t.ex. invandrartäta områden.

Men tiden gick och till slut svalnade intresset hos Trafikverket och järnvägens fastighetsbolag Jernhusen. Där har man noterat det kompakta motståndets starka argumentation, lyssnat och dragit sig tillbaka. Men beredskap finns, om någon skulle vilja väcka liv i frågan.

Med förebild i kommunalmannen Gustaf Pålssons ambition att välja lokalhistoriskt motiverade gatunamn har föreningen fått igenom "Gustaf Pålssons väg" inom det nya området väster om Käglingevägen, just där som han brukade leka och gå med morfar för att räkna kyrkor och möllor från backarna i nuvarande naturområdet. Med restaureringen av "Pålssonhuset" väcktes intresse för ursprungliga "Kjeglinge Bytompt" sådan som den såg ut och befolkades före enskiftet i början av 1800-talet. Där fanns bl.a. en avsuttan soldat med det förnämligt klingande namnet Pehr Kopparstärna. Han får nu representera den sammanhållna byns folk med sitt namn på en gata i ett nytt område söder om Törringevägen.

Energi och uppvärmning

1973 inträffade den s.k. Suez-krisen som också blev en oljekris med en planerad men inte genomförd oljeransonering. Landets sårbarhet illustrerades och att värma sig med olja kunde knappast väntas bli billigare. Föreningen framförde 1979 till

Malmö Energi önskemål om fjärrvärme, men verket hade redan lagt en energiplan utan att höra käglingeborna. I den ingick en betydande del el-uppvärmning. Egnahemsföreningen genomförde en enkätundersökning, redovisad i mars 1981, som visade att oljeeldningen, som var billig när flertalet villor byggdes, alltså dominerade. I medeltal förbrukades då 3,4 kubikmeter eldningsolja per villa, i värsta fall upp till 7 kubikmeter. Detta var naturligtvis ohållbart, men energimedvetandet hade inte hunnit så långt. Tillfrågade om alternativ prioriterade en majoritet fjärrvärme. Ungefär hälften så många hade tekniskt sett tidiga förhoppningar på värmepumpar, men många ville helst inte ändra på det gamla. När föreningen 20 år senare uppvaktade energibolaget E.on, som efter kommunägda Malmö Energi och Sydkraft fått monopol på värme och el, möttes käglingeborna av ointresse men fortsatte uppvaktningarna. E.on bytte så småningom fot och bestämde sig för att lägga fjärrvärmerör i ungefär halva den gamla delen av Käglinge. Då hade rätt många redan gett upp och installerat värmepumpar och fjärrvärmesystemet hade därmed missat en del av från början möjligt underlag. Idag är det fjärrvärme och värmepumpar som gäller, jämsides med helt andra sätt att bygga och isolera bostäder. Klimat och väder skiftar. 1979 kom den värsta snöintern i mannaminne, i många stycken en katastrofsituation. Men käglingeborna fick sina tidningar och tidningsbudet, en käglingebo, hyllades med en present för att ha trotsat både snömängder och storm.

Historia och kultur

1983 genomfördes en sänkning av Käglingevägen mellan Rönnebjersvägen och Krombyvägen med som mest ca 1 meter. Detta kom att lyfta upp den 200-åriga enskiftesgården ur diket, varvid dess mycket dåliga skick framstod tydligt. Den var en gång Gustaf Pålssons morföräldrars. I mars 1985 kom föreningen överens med Gustaf om att den skulle kunna restaureras till en minnesgård över den urgamla bondebygd som snabbt förändras och glöms bort. Detta skulle ske i egnahemsföreningens regi, förutsatt att ekonomiskt stöd kunde utverkas. Malmö Förskönings- och Planteringsförening ställde upp med avgörande stora anslag och har även senare bidragit till underhåll av taket.

Gustaf, f.d. fjärdingsman med insikter i fastighetsrätt, skrev själv ett arrendekontrakt, som utgör basen för föreningens engagemang. Det har förlängts efter 20 år och det har framhållits att det är hans önskan som gäller framgent.

Gustaf var i många år sekreterare i Oxie Härads Hembygdsförening. Till denna ville han donera gården, men det var då inte genomförbart. Efter restaureringen har cirkeln slutits och ett samarbete med hembygdsföreningen gäller för de med Oxie församling anordnade midsommargudstjänsterna. Hembygdsföreningens årsbok 1995 ägnades helt åt den gamla gården och livet i och omkring den.

Restaureringen pågick med ideella insatser (undantaget det konstfärdigt lagda taket) från 5 september 1985 till oktober 1986. På Gustav-dagen den 6 juni 1986 hade arbetena nått fram till en liten taklagsfest.

Föreningen tilldelades "Skånska Gårdars" hederspris, vilket lördagen den 9 maj 1987 lämnades i Gustaf Pålssons händer av den skånska byggkulturens ordförande, konstnären Eric Lilius. Gustaf svarade med ett 45 minuters kåseri om livet på gården och avslutade det med orden "jag är så lycklig för att mina morföräldrars gård skall få

leva vidare". Fem dagar senare avled Gustaf ett drygt halvår innan han skulle ha fyllt 90 år.

Den gamle kyrkovärdens midsommargudstjänster i trädgårdsmiljö flyttades därmed in på gårdstunet. Föreningen har sedan med förankring i den ursprungliga arbetsgruppen drivit söndagsvisningarna under sommarhalvåret, vilket kan ses som historie- och kulturbevarande och en insats för skånsk byggnadsminnesvård.

*

Av det som Käglinge Egnahemsförening har kämpat *för* (och inte emot) återstår förbifarten, men någon gång skall det bli vår tur. Vidare förhållningar bevakas. I ett alltmer komplicerat samhälle kommer det säkert mer som kräver gemensamma insatser. Käglinge blir nu en del av ett 12 000 invånares Oxie, som inte längre skall vara en stadsdel med egen, om än begränsad, talan. Vi förs alltså demokratiskt sett tillbaka till ett läge, som riskerar att bli sämre än det som rådde, när Oxie var en egen kommun. Då gäller det att ha en röst, som kan göras hörd.

Den som lever får se vad som kan skrivas om 50 år!

Till jubileumsårsmötet 2013-03-21

